

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia
Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. (Dz.U. poz. 2314)

Próbna Matura z OPERONEM

Język polski Poziom rozszerzony 2021/2022

Temat 1.

Krzysztof Kopczyński, *Romantyczna synteza sztuk*

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozumie teksty o skomplikowanej budowie, dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu.	I. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte; 1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym. II. Poziom rozszerzony Zdający: 1.2) twórczo wykorzystuje wypowiedzi krytycznoliterackie i teoretycznoliterackie; 1.3) rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi.
II. Analiza i interpretacja. Zdający stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki, w interpretacji tekstów wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich mogą być one odczytywane; [...]; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.	II. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) określa problematykę utworu; 1.2) rozpoznaje konwencję literacką; 3.1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu; 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty; 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach. II. Poziom rozszerzony Zdający: 2.1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu; 3.1) dostrzega i komentuje estetyczne wartości utworu literackiego; 4.1) wskazuje różne sposoby wyrażania wartościowań w tekstach.
III. Tworzenie wypowiedzi. Zdający buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności, stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki, ma świadomość własnej kompetencji językowej.	III. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki.

Przykładowy plan wypowiedzi

1. Określenie głównego problemu przedstawionego w tekście, np.:

Autor Krzysztof Kopczyński podejmuje problem syntezy sztuk obecny w literaturze/sztuce od antyku do współczesności.

2. Rozważenie i ocena stanowiska autora oraz sformułowanie własnego stanowiska wobec problemu

- Zagadnienie to szczególnie interesowało twórców epoki romantyzmu (pragnęli stwarzać dzieła będące „syntezą wszystkich sztuk”), dramat romantyczny i opera najpełniej realizowały ten postulat. Współcześnie sztuką syntetyczną, która realizuje to pragnienie artystów, jest film.
- Problemem pobocznym poruszonym w tekście jest to, czy film stanowi jeszcze „syntezę sztuk” czy „asymilację i wchłanianie” jednej sztuki przez inną.

3. Podsumowanie rozważań i wyciągnięcie wniosków

Przykładowe teksty kultury

Piszący odwołuje się do tekstów wskazanych przez autora tekstu (np. *Dziady* A. Mickiewicza) lub własnych – wybór dowolny zawierający uzasadnienie, np. J.W. Goethe *Faust*, S. Wyspiański *Wesele*, S.I. Witkiewicz *Szewcy*, S. Mrożek *Tango*; dopuszczalne jest wskazanie wielkich dzieł prozatorskich, o których uczeń może sądzić, że realizują postulat „syntezy sztuk” (np. M. Bułhakow *Mistrz i Małgorzata*) oraz wskazanie wybranych przykładów filmów.

W zadaniu jest oceniana umiejętność twórczego wykorzystania tekstów kultury typu: recenzja, szkic, artykuł, esej, w odwołaniu do rozmaitych kontekstów. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **40 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **300 wyrazów**.

Zadanie na poziomie rozszerzonym służy sprawdzeniu, czy zdający potrafi twórczo wykorzystać wypowiedzi takie, jak np.: szkic krytyczny, szkic historycznoliteracki, artykuł, esej. Zdający korzysta przy tym nie tylko z dołączonego tekstu, lecz także odwołuje się do różnorodnych kontekstów kulturowych – adekwatnie do wybranych tekstów.

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Określenie problemu	Oceniając pracę pod względem określenia problemu, bierze się pod uwagę jego zgodność z tekstem oraz to, czy jest ono pełne. – 9 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem i pełne – 6 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne – 3 pkt – określenie problemu częściowo zgodne z tekstem – 0 pkt – brak określenia problemu lub problem niezgodny z tekstem	0–9
Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	Oceniając pracę pod względem sformułowania stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, bierze się pod uwagę, czy jest ono adekwatne do tekstu i czy jest ono pełne. – 9 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu i pełne – 6 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne – 3 pkt – stanowisko częściowo adekwatne do tekstu – 0 pkt – brak stanowiska lub stanowisko nieadekwatne do tekstu	0–9

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii określenie problemu, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii określenie problemu, a 0 punktów za sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, – otrzymuje punkty tylko w kategoriach: określenie problemu, sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		

Temat 2.

Ludmiła Marjańska, *Dziedzictwo*
Wisława Szymborska, *Kilkunastoletnia*

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozumie teksty o skomplikowanej budowie, dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu [...].	I. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 1.3) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu; 1.4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście.
II. Analiza i interpretacja. Zdający stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki, w interpretacji tekstów wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich mogą być one odczytywane; [...]; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.	II. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki; 1.2) określa problematykę utworu; 1.3) rozpoznaje konwencję literacką [...]; 2.1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje [...] oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje; 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego ([...], sytuacja liryczna, [...]); 2.5) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne); 4.1) dostrzega w świecie konflikty wartości [...] oraz rozumie źródła tych konfliktów; 4.2) dostrzega w utworach literackich [...] wartości narodowe i uniwersalne. II. Poziom rozszerzony Zdający: 2.1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym); 2.3) rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe [...] oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji [...]; 2.5) rozpoznaje i charakteryzuje styl utworu [...]; 3.1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji); 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...]; 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; 3.4) odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu; 3.1) dostrzega i komentuje estetyczne wartości utworu literackiego; 3.2) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich; 4.1) wskazuje różne sposoby wyrażania wartościowań w tekstach.
III. Tworzenie wypowiedzi. Zdający buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności, stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki, ma świadomość własnej kompetencji językowej.	III. Poziom podstawowy Zdający: 1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...] dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki [...].

Wytyczne do realizacji tematu 2.

Każdy z zestawionych fragmentów ma charakter autonomiczny, to znaczy można przeprowadzić jego analizę i interpretację bez konieczności odwołania się do innych fragmentów lub do całości tego utworu.

Interpretacja porównawcza utworów literackich polega na przedstawieniu propozycji odczytania dwóch utworów należących do jednego rodzaju literackiego, czyli zaprezentowaniu zrozumianych przez zdającego sensów zawartych w tych tekstach, a następnie ustaleniu podobieństw i/lub różnic między nimi i przedstawieniu wniosków wynikających z zestawienia tych podobieństw/różnic.

Przykładowy plan interpretacji porównawczej

1. Sformułowanie hipotezy interpretacyjnej i zasady zestawienia utworów, np.

Wiersze Ludmiły Marjańskiej i Wisławy Szymborskiej należą do refleksyjnej liryki wyznania, realizują motyw tajemnicy własnych początków, dziedzictwa, egzystencjalnie istotnego pytania „Kim jestem, skąd pochodzę?”. Wyrażają niepewność, paradoksy dziedzictwa, wspomnień, przynależności i tożsamości.

2. Analiza i interpretacja podanych tekstów z uwzględnieniem podobieństw i różnic

Interpretacja dosłownych i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworów (w tym ich tytułów – w wypadku porównywania utworów lirycznych), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych;

Część argumentacyjna powinna zawierać ustalenia analityczne dotyczące np.:

- elementów sytuacji komunikacyjnych dostrzeżonych w utworach;
- kompozycji tekstów oraz ich funkcji;
- cech stylu wypowiedzi i użytych w nich środków językowych (zwłaszcza o charakterze artystycznym) oraz ich funkcji;
- przynależności gatunkowej tekstów – liryka intelektualnego namysłu;
- kreacji sytuacji lirycznej (w tym funkcji motywów literackich w przeczytanych tekstach).

3. Wykorzystanie kontekstów

Uzasadnienie powinno znajdować potwierdzenie nie tylko w tekstach, lecz także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym) oraz motywach – rodziny, fotografii.

4. Podsumowanie rozważań i wyciągnięcie wniosków

Zdający może zbudować wypowiedź w rozmaity sposób: w porządku linearnym prowadzącym od poszczególnych ustaleń analitycznych do wniosków natury ogólnej; w porządku linearnym prowadzącym od postawienia tezy/hipotezy, poprzez prezentację argumentów w postaci ustaleń szczegółowych, po sformułowanie wniosku; w porządku nielinearnym – zgodnie z pojawiającymi się skojarzeniami, rozszerzającymi krąg ustaleń lub je zawężającymi i pogłębiającymi. Interpretacja porównawcza dwóch tekstów literackich winna przybrać formę wypowiedzi argumentacyjnej. Ma ona służyć sprawdzeniu umiejętności zdającego z zakresu tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnie z podstawowymi regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, a także spójnej, stosownej i funkcjonalnej pod względem stylistycznym. Wypracowanie nie może liczyć mniej niż **300 słów**.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja porównywania utworów	Oceniając pracę pod względem koncepcji porównywania utworów, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworami oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna – 4 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna – 2 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworami – 0 pkt – koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0–6
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafne i pogłębione – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekstach, lecz także w kontekstach. – 12 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 4 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0–12
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych: – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 2 punkty w kategorii koncepcja porównywania utworów, a 0 punktów za uzasadnienie tezy interpretacyjnej, – otrzymuje punkty tylko w kategoriach: koncepcja porównywania utworów, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		